

Föstudaginn 23. marz 1956.

Nr. 110/1954. Pétur Njarðvík (Gústaf A. Sveinsson)

gegn

Fjármálaráðherra og bæjarfógetanum á

Ísafirði f. h. ríkissjóðs (Hermann Jónasson).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Lögtaksmál. Lögtaksréttur fyrndur.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 13. júlí 1954. Krefst hann þess, að hinn áfrýjaði úrskurður og lögtaksgerð verði úr gildi felld og stefndu dæmt að greiða málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndu krefjast þess, að úrskurður fógeta og lögtaksgerð verði staðfest og áfrýjanda verði dæmt að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti að mati dómsins.

Hinn 9. nóvember 1949 kvað fógeti upp almennan úrskurð um, að lögtak yrði gert fyrir eignakönnunarskatti, álögðum árið 1949, og þann 26. október 1950 kvað fógeti upp sams konar úrskurð, er tók til aukins eignakönnunarskatts, sem á hafði verið lagður árið 1950. Áfrýjanda máls þessa hafði á árinu 1949 verið gert að greiða eignakönnunarskatt, kr. 11.250.00, og árið eftir skattauka, kr. 4750.00. Verður við það að miða, að þessir skattar áfrýjanda hafi verið gjaldkræfir, er framangreindir lögtaksúrskurðir voru kveðnir upp. Hinn 23. desember 1952 var fyrst settur fógetaðómur til framkvæmdar lögtaki hjá áfrýjanda fyrir skattkröfum þessum. Var málið síðan sótt og varið fyrir fógetaðómi, og hinn 31. maí 1954 kvað fógeti upp úrskurð þann, sem áfrýjað hefur verið.

Eins og ljóst er af framanskraðu, hefur lögtaks að vísu verið beiðzt nægilega snemma samkvæmt 2. gr. laga nr. 29/1885, sbr. lög nr. 83/1947, en hins vegar er ekki fullnægt því skilyrði nefndrar greinar, að lögtaksbeiðandi fylgi lögtakinu fram með hæfilegum hraða. Lögtaksrétturinn gagnvart áfrýj-

anda var því fyrndur, er hin áfrýjaða lögtaksgerð fór fram, og ber samkvæmt því að fella hinn áfrýjaða úrskurð og lögtaksgerð úr gildi.

Áfrýjandi krafðist ekki málskostnaðar fyrir fógættadómi, og verður honum því eigi dæmdur málskostnaður í héraði, en hins vegar verður stefndu samkvæmt úrslitum málsins dæmt að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 2500.00.

Dómsorð :

Hinn áfrýjaði úrskurður og lögtaksgerð eru úr gildi felld.

Stefndu, fjármálaráðherra og bæjarfógetinn á Ísafirði f. h. ríkissjóðs, greiði áfrýjanda, Pétri Njarðvík, kr. 2500.00 í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Úrskurður fógættadóms Ísafjarðar 31. maí 1954.

Ár 1954, mánudaginn 31. maí, var í fógættarétti Ísafjarðar, sem haldinn var í bæjarfógetaskrifstofunni af Hermannni G. Jónssyni fulltrúa, kveðinn upp úrskurður í ofangreindu máli, sem tekið var til úrskurðar 24. maí s.l.

Mál þetta var þingfest 23. desember 1952.

Málavextir eru þeir, að á árinu 1949 var gerðarþola, Pétri Njarðvík netjagerðarmeistara, Grænagarði, Ísafirði, gert að greiða til ríkissjóðs eignakönnunarskatt, að fjárhæð kr. 11.250.00, og á árinu 1950 var skattur þessi hækkaður um kr. 4750.00, samtals kr. 16.000.00.

Þar sem gerðarþoli hefur ekki fengist til að greiða skatt þenna, hefur bæjarfógetinn á Ísafirði krafist þess, að hann vrði innheimtur með lögtaki. Gerðarþoli hefur mótmælt lögtakskröfunum og krafist þess, að lögtakið fari ekki fram, og lagt málið undir úrskurð réttarins.

Gerðarþoli byggir réttarkröfur sínar á því, að eignakönnunarskatturinn hafi á sínum tíma verið lagður á inneignir, er hann átti hjá ýmsum viðskiptamönnum sínum. Innstæður þessar voru einkum hjá útgerðarmönnum, er síðar leituðu skuldaskila. Við skuldaskilin voru inneignir gerðarþola hjá útgerðarmönnum að mestu strikaðar út og að því leyti eignir þær, er eignakönnunarskatturinn var lagður á, gerðar einskis virði.

Telur gerðarþoli, að með skuldaskilunum hafi eignarrétturinn verið fyrir borð borinn og um hreint stjórnskrárbrót að ræða, eins og hann kemst að orði í greinargerð sinni. Það sé því ólöglegt að innheimta skattinn nú, og beri að fella hann niður.

Gerðarþoli hefur einnig haldið því fram, að eignakönnunar-skatturinn sé ólöglega á lagður. Hann hefur lagt fram í réttinum afrit af bréfi sínu til Fjármálaráðuneytisins, dags. 28. febrúar 1953. Þar segir, að gerðarþoli hafi sjálfur í eignakönnunarfram-tali sínu talið fram inneignir hjá skuldunautum sínum, samtals kr. 234.043.12, en framtalið hafi af skattyfirvöldum verið hækk-að um kr. 111.500.00. En síðar hafi komið í ljós, að hann hafi engar eignir átt 1948, er skattskyldar voru.

Því til sönnunar hefur gerðarþoli lagt fram lista yfir tapaðar inneignir sínar hjá útgerðarmönnum, bæði vegna skuldaskilanna og að öðru leyti ófáanlegar. Samkvæmt því yfirliti eru tapaðar inneignir gerðarþola bæði vegna skuldaskila og getuleysis við-skiptamanna kr. 220.576.62, þar af vegna skuldaskila kr. 173.136.64. Gerðarþoli hefur lagt fram vottorð löggilts endurskoð-anda Jóns Grímssonar um, að tölur þessar séu réttar samkvæmt viðskiptamannabók Netjagerðarinnar Grænagarðs, sem er eign gerðarþola.

Auk þess telur gerðarþoli, að hann hafi tapað kr. 18.000.00 hjá ýmsum viðskiptamönnum sínum, er hann hafi lánað án þess að færa það í bókhald sitt.

Gerðarþoli hefur eigi fært sönnur á, að eignakönnunarskattur hans, er hann nú er krafinn um, hafi verið ólöglega á lagður, og verður sú varnarástæða því ekki tekin til greina.

Með lögum nr. 100 29. desember 1948 og reglugerð nr. 158 16. september 1949 eru sett ákvæði um skuldaskil útvegsmanna. Samkvæmt þeim skyldi ákveðinn hundraðshluti af skuldum út-vegsmanna falla niður, ef samningar næðust um það við lána-drottna þeirra.

Það hefur komið fram í máli þessu, að gerðarþoli hefur átt þess kost að fá 2% greiðslu upp í þær kröfur sínar á hendur út-gerðarmönnum, kr. 173.136.64, er hann telur hafa fallið niður við skuldaskilin, og 5% af nokkrum hluta þeirra, en hann neit-aði að taka við þeim greiðslum. Aðrar kröfur gerðarþola virðast ekki hafa verið greiddar sökum getuleysis viðskiptamanna hans.

Megintilgangur löggjafans með lagaákvæðum um skuldaskil útvegsmanna var að tryggja rekstur útgerðarinnar á fjárhags-lega tryggðum grundvelli. Ákvæði þeirra laga náðu ekki til ann-arra útvegsmanna en þeirra, sem ekki gátu lengur staðið við

skuldbindingar sínar án aðstoðar að áliti skilanefndar. Verður því að telja, að inneignir gerðarpóla hjá þeim útgerðarmönnum, er skuldaskil fengu, hafi verið mjög ótryggar eignir. Gerðarpóll átti og kost á því, að fá greiddan nokkurn hluta krafna sinna.

Þegar gætt er þeirra atriða, er að framan greinir, verður ekki talið, að ákvæði laga nr. 100 29. desember 1948, sbr. reglugerð nr. 158 16. september 1949, varðandi skuldaskil útvegsmanna, brjóti í bága við þau ákvæði stjórnarskrárinnar, sem fjalla um friðhelgi eignarréttarins.

Verður því krafa gerðarpóla um, að lögtakið fari ekki fram og skattur hans verði felldur niður, ekki á þessu atriði byggð.

Samkvæmt þessu verður krafa gerðarpóla um, að lögtakið fari ekki fram, ekki tekin til greina.

Því úrskurðast:

Hin umbeðna lögtaksgerð skal fram fara.

Lögtaksgerð fógetadóms Ísafjarðar 31. maí 1954.

Af hálfu gerðarpóla er mættur Jón Grímsson málflutningsmaður.

Fógeti skoraði á hann að greiða lögtakskröfuna, en hann kveðst ekki gera það.

Fógeti bað hann þá að benda á einhverjar eignir gerðarpóla, er gera mætti lögtak í til tryggingar lögtakskröfunum.

Hann gaf svofelldar upplýsingar um eignir gerðarpóla: Íbúðarhús úr timbri ásamt eignarlóð á Grænagarði á Ísafirði.

Geymsluhús úr steinsteypu, svokallað verksmiðjuhús, ásamt viðbyggðum geymsluskúr úr timbri svo og eignarlóðir, er hús þessi standa á, niður við sjóinn á Grænagarði.

Netjapurrkhús úr timbri á Grænagarði ásamt eignarlóð.

Í húsum þessum eru ýmsar vélar, litunarvél, rafmagnsmótor og gufuketill svo og ýmis verkfæri og áhöld, varðandi netjagerð. Eitthvað mun gerðarpóli eiga af nótum í húsum sínum á Grænagarði, svokölluðum Hvalfjarðarnótum, sem munu vera settar Útvegsbankanum að handveði. Þá á gerðarpóli bifreið, gamla fólksbifreið, stationjeppa, og mun hún veðsett Útvegsbankanum fyrir kr. 35.000.00. Jón Grímsson lýsir því yfir, að allar framangreindar eignir gerðarpóla séu veðsettar Útvegsbanka Íslands h/f, útibúinu á Ísafirði, fyrir skuldum við bankann, allt að kr. 700.000.00, en þó sé ekki áhvílandi veð á þessum eignum nú nema um kr. 500.000.00 auk einhverra ógreiddra vaxta.

Aðrar eignir gerðarpóla kveðst mættur ekki vita um. Fógeti

lýsti því þá yfir, að lögtak sé gert í ofangreindum húseignum gerðarpola ásamt eignarlóðum og öllum þeim mannvirkjum, sem á þeim eru, svo og öllum þeim vélum og verkfærum, sem í húsunum eru, einnig nótum og öðru lausafé, er í húsunum eru.

Þá er lögtak gert í bifreið gerðarpola.

Lögtakið er gert til tryggingar lögtakskröfunni, að geymdum betri rétti þriðja aðilja. Fógeti brýndi fyrir mættum, að gerðarpoli mætti ekki ráðstafa hinum lögteknu munum, svo að í bága komi við lögtakið, að viðlagðri lagaábyrgð.

Mættur tekur fram, að áhöld og verkfæri, tilheyrandi netja-gerð gerðarpola á Grænagarði, séu veðsett Útvegsbankanum á Ísafirði með fasteignunum.

Föstudaginn 23. marz 1956.

Nr. 29/1956. **Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs**
 gegn
Friðrik K. Sigfússyni.

Útivistardómur.

Dómur Hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, er eigi lætur sækja dómping í máli þessu, greiði kr. 200.00 útivistargjald til ríkissjóðs, ef hann vill fá mál sitt tekið fyrir af nýju.